

Ἡ Μεσοπεντηκοστή

Σάββα Παρῆ
Θεολόγου

Ἡ Μεσοπεντηκοστή εἶναι ἑορτή μεγάλης σπουδαιότητας. Συγκαταλέγεται στίς Δεσποτικές ἑορτές τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἑορτάζεται στό μέσο τῆς περιόδου, ἀπό τήν ἑορτή τοῦ Πάσχα μέχρι τήν ἑορτή τῆς Πεντηκοστῆς, δηλαδή τήν Τετάρτη πρό τῆς Κυριακῆς τῆς Σαμαρείτιδος. Ὡραία τό τοποθετεῖ τό πρῶτο τροπάριο τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς: «Παρέστιν ἡ μεσότης ἡμερῶν, τῶν ἐκ σωτηρίου ἀρχομένων Ἐγέρσεως, Πεντηκοστῆ δέ τῆ θεία σφραγιζομένων...».

Στίς μέρες μας ὁμως ἡ ἑορτή αὐτή, παρά τήν σπουδαιότητά της, ἔχει ὑποβαθμιστεῖ στή συνείδηση τῶν πιστῶν ἢ παραμένει τελείως ἄγνωστη. Ἀντίθετα γιά τή θεολογία καί τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ Μεσοπεντη-

κοστή ἀνέκαθεν εἶχε σπουδαία σημασία, γιατί κατ' αὐτήν ἑορτάζεται ὁ Χριστός ὡς Μεσσίας, Αὐτός πού ἀποτελεῖ τήν ἐνυπόστατη Σοφία τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Καθεδρικοί ναοί πού ἔφεραν (καί φέρουν) τό ὄνομα Ἁγία Σοφία δέν ἦταν ἀφιερωμένοι σέ κάποια ἅγια πού ὀνομαζόταν Σοφία, ἀλλά στή Σοφία τοῦ Θεοῦ, τό

Χριστό. Ἡ δέ πανήγυρῆ τους γινόταν, σύμφωνα μέ διάφορες ἔρευνες, κατά τήν ἑορτή τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ὁ Ναός τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας στήν Κωνσταντινούπολη, «ἡ Ἁγία - Σοφία».

Τή μεγαλοπρέπεια τῆς ἑορτῆς τή βλέπουμε ἐπίσης καί στά σημερινά λειτουργικά μας βιβλία. Στό Πεντηκοστάριο

θαυμάσιοι ὕμνοι, τροπάρια, κανόνες καί ἀναγνώσματα κατακλύζουν τήν ἑορτή, περιγράφοντας καί τονίζοντας τό διδακτικό, ἀλλά καί θεολογικό της ὑπόβαθρο.

Γιά ποιό λόγο ὁμως καθιερώθηκε ἡ ἑορτή, ποιό τό νόημα της καί ποιὰ ἡ σημασία της γιά μᾶς τούς χριστιανούς;

Ἐξαρχῆς θά πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε πῶς στήν Μεσοπεντηκοστή δέν ἑορτάζουμε κάποιο συγκεκριμένο γεγονός τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Τό θέμα τῆς εἶναι καθαρά εορτολογικό καί θεωρητικό. Ἡ Μεσοπεντηκοστή εἶναι ἡ 25ῃ μέρα ἀπό τό Πάσχα καί ἡ 25ῃ μέρα πρό τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐπομένως εἶναι ἕνας σταθμός, μία τομή, τό μέσον ἀνάμεσα στίς δύο ἑορτές. Γι' αὐτό στό θεματολόγιό της συνδυάζει τό γεγονός τῆς Ἀνάστασης καί τῆς Πεντηκοστῆς (μαζί βέβαια μέ κάποιες ἀναφορές στήν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου). Τό «μέσον» ὁμως τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων ἑορτῶν ἔφερνε στό νοῦ ἕνα ἐβραϊκό ἐπίθετο τοῦ Κυρίου, τό «Μεσσίας», πού στά ἑλληνικά σημαίνει Χριστός. Ὅμως ταυτόχρονα ὁ «Μεσσίας» θύμιζε ἠχητικά τό «μέσον». Ἔτσι, στά τροπάρια

καί στό Συναξάριο τῆς ἡμέρας ἡ παρετυμολογία αὐτή γίνεται ἀφορμή νά παρουσιασθεῖ ὁ Χριστός ὡς Μεσσίας - μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Ὀνομάστηκε λοιπόν Μεσοπεντηκοστή, γιατί ἑορτάζουμε καί ἀνυμνοῦμε τό Χριστό ὡς Μεσσία.

Προκειμένου νά ἐμπλουτισθεῖ τό περιεχόμενο τῆς ἑορτῆς ἐπιλέγηκε πρὸς ἀνάγνωση ἡ εὐαγγελική ἐκείνη περικοπή ἀπό τό κατά Ἰωάννην, ὅπου φαίνεται ἡ μεσσιανικότητα τοῦ Κυρίου (βλ. Ἰω. ζ', 14-30). Σύμφωνα μέ τήν περικοπή «μεσούσης τῆς ἑορτῆς», τῆς ἰουδαϊκῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, ὁ Χριστός-Μεσσίας ἀνέβηκε στό Ἱερό καί δίδασκε στό μέσο τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ. Ὁ Χριστός βέβαια συνέχισε νά διδάσκει στό Ἱερό μέχρι καί τό τέλος τῆς ἑορτῆς (βλ. Ἰω. ζ', 15 - ς', 59).

Ἡ ἑορτή τῆς Σκηνοπηγίας ἦταν ἡ τρίτη μεγάλη ἑορτή τῶν Ἰουδαίων. Ἡ ἑορτή καθιερώθηκε εἰς ἀνάμνηση τῆς διαμονῆς τῶν Ἰουδαίων στήν ἔρημο μέσα σέ σκηνές, κατά τήν περίοδο πού πορεύονταν ἀπό τήν Αἴγυπτο στή γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Κατά τήν ἑορτή αὐτή γίνονταν δύο χαρακτηριστικές συμβολικές πράξεις: α) Τό πρῶ-

καθημερινῶς οἱ ἱερεῖς ἔκαναν θυσίαις ὀλοκαυτωμάτων καὶ ταυτόχρονα ἔφεραν νερό ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ καί, ἀφοῦ τὸ ἀναμείγνυαν με κρασί, τὸ ἔχυναν πάνω στό θυσιαστήριον. Αὐτὸ σήμαινε τὴν ἔκχυση τῶν δωρεῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τὸ νερὸ ποῦ ἔπιναν οἱ Ἰσραηλίτες θαυματουργικῶς κατὰ τὴν πορεία τους μέσα στὴν ἔρημο. β) Τὴν πρώτη μέρα τοῦ ἑορτασμοῦ, μετὴν ἑσπερινή θυσία, ἄναβαν λυχνίες στὴν αὐλή τῶν γυναικῶν, στό Ναό, ποῦ φαίνονταν σὲ ὀλόκληρη τὴν πόλη. Αὐτὲς οἱ δύο συμβολικὲς πράξεις εἶχαν μεγάλη σημασία, γιατί ἀναφέρονταν στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλωστε, ὁ Χριστός, ὡς Ἄσαρκος Λόγος, ἦταν ἐκεῖνος ποῦ τοὺς ἔδινε νερὸ κατὰ τὴν πορεία τους στὴν ἔρημο, ἀλλὰ καὶ ἡ φωτεινὴ νεφέλη ποῦ τοὺς κάλυπτε τὴν ἡμέρα καὶ τοὺς φώτιζε τὴ νύκτα.

Στὴν ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ὁ Χριστός πάντοτε συμμετεῖχε. Σὲ ἓνα ἀπὸ τοὺς ἑορτασμούς της ἔκανε αἰσθητὴ τὴν παρουσία Του στό Ἱερό, διδάσκοντας τὸ λαὸ καὶ διακηρύσσοντας τίς ἐξῆς σημαντικὲς θεολογικὲς ἀλήθειαι: α) Αὐτός εἶναι ἡ

πηγὴ τῆς ζωῆς ποῦ ξεδιψᾷ τοὺς ἀνθρώπους. Στὸ Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς ψάλλουμε: «*Μεσοῦσης τῆς ἑορτῆς, διψῶσαν μου τὴν ψυχὴν, εὐσεβείας πότισοννάματα· ὅτι πᾶσι Σωτὴρ ἐβόησας· ὁ διψῶν, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, Χριστέ ὁ Θεός, δόξα σοι*». β) Ὅποιος πιστεύει σὲ Αὐτόν «*ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος*». Γίνεται δηλαδὴ λόγος γιὰ τὴ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ποῦ θὰ δώσει ὁ Χριστός σὲ αὐτοὺς ποῦ θὰ Τὸν πιστεύσουν. γ) Αὐτός εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἀλήθεια ποῦ ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο. δ) Σὲ ὅλες τίς μέρες τῆς ἑορτῆς συνεχῶς διακήρυττε ὅτι εἶναι ὁμότιμος μετὸν Πατέρα Του καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅτι Αὐτός εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ἀπεστάλη στὸν κόσμον ἀπὸ τὸν Πατέρα.

Οἱ ἑορτές τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Ἀναλήψεως καὶ οἱ μεγάλες ἀλήθειαι, ποῦ διακηρύχθηκαν ἀπὸ τὸ Χριστὸ στό μέσο καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, ἀπετέλεσαν τὸ θεολογικὸ καὶ δογματικὸ ὑπόβαθρον τῆς χριστιανικῆς Με-